Tečaj XV. **NOVICE** List 24.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. marca 1857.

Nekoliko od kmetijske botánike.

Botánika (rastlinoznanstvo) učí zeliša poznati, ter ima z raznimi predmeti opraviti. Nam je zadosti, se le s tistimi dobro soznaniti, kteri se z rastjo vežejo.

Rast je tista čudna moč natore, po kteri cima, ki se v zernu znajde, oživši, po malem in sčasoma svojemu plemenu primerjeno visokost doseže in obrodí.

Kar se sploh z rašo v terdni zavezi znajde, je vredba ali natora rastlin, to je: red in primera vseh delov, kakor tudi vplemenitev, z eno besedo vse, karkoli se s pomočjo natore oživí in sad donese.

Kmetovavci razdelujejo rastline v eno- in večletne. Perve se imenujejo zeliša, in so tiste, ktere se v lés ne uterdijo, take so: pšenica, pésa in več takih. Nektere živijo tudi dve leti, to je, donesó sad še le v drugem letu, in se imenujejo dveletne. Večletne so tiste, ktere več let živijo. Nektere izmed teh se posušé, kadar so sad dale, pa oživijo spet po koreninah, kakor špargelj in več drugih. Te se razdelé v drevesa in germe. Drevesa imajo le eno deblo, ki se razširja v mladike in veje. Take so oljka, murva, češnja in več drugih.

Zunajni deli rastline so: sad, mladike, veje, perje, listki, sternje, stebla, kožice, ostrine, ternje, cvetje, sadje in korenine.

Notrajni deli so: steržen, lés in lubad. V vseh teh se znajdejo cevke, v kterih sok teče. Lubad je zunajna koža, ki vso znotrajšino rastline pokrije, kakor: beljak, ki uleseni, in ličje, v kterem moč življenja obstojí. Lika je tisti del, ki se mnogoverstno upodobi, in razteguje, ki popke nareja, in deblo kviško poganja. Iz like zraste beljak, berstje, veje in perje. Ako se rastlina rani, ji hitro lika rano pokrije in sceli. Brez ličja je tudi pri cepljenji ves trud prazno delo, zato je paziti treba, da se lika cepičeva prileže liki divjakovi.

Sok je v rastlini tekoča in se razširjajoča mezga, brez ktere vsaka rastlina konec vzame. Sok je dvojne sorte: enemu se pravi meza (limfa), in cevke, v kterih teče, se limfatične imenujejo; drugi pa se prav za prav sok imenuje, ki po perji v rastlino pride, kakor se tudi cevke, v kterih teka, sočnate kličejo. Po razločku rastlin je tudi ta sok, in potem tudi slaj zeliš in sadú različen; ta različnost pa pride od gorkote, ki podnevi sok v vednem teku obderžuje, in močno dihanje in puhtenje nareja, po kterem se rastlina kislica, v zrak oddavši ga, znebí, vodenec pa obderží, iz kterega se olje, alkohol in druge zgorljive rečí narejajo, kar se ne more zgoditi drugači kot podnevi pri primerjeni svitlobi; pomanjkanje svitlobe in ponočni hlad imata ravno nasprotni nasledek; sok upade in teče proti koreninam, pa vendar perje ne omedlí. Vzrok tega je v tem iskati, da perje ponoči z vogelcom zedinjeno mokroto na-se vleče in serka, in zavolj tega je tudi perje ponoči bolj čversto, kakor podnevi. Vsi obstojni deli se najdejo tudi v najmanjših cveticah, toda v pristojni primeri.

Rastline se kot živali po dveh spolih zarejajo; spolovila imajo v cvetji. Se razdelijo tedaj po razločku spolovil v rastline možkega in ženskega spola; med njimi se najdejo tudi takošne, ki imajo cvetje obojega spola, in te imenujejo polutanke, to je, pol mož pol žena. Da se kal oplodi, je treba, da mastne in oljnate drobčke, ki se v mošnjičkih znajdejo, podcvetek popolnoma poserka.

Nektere rastline imajo možko in žensko cvetje na enem steblu, in te se enohišne imenujejo. Druge, dvéhišne imenovane, imajo možko in žensko cvetje na posebnih steblih. Pri drugih se dobí cvetje možkega, ženskega in obojega spola na enem steblu skupej, in te se mnogospolne imenujejo. Ostale pa, ktere nimajo drugega kot cvetje obojega spola, so polutanke.

Če ni kmetovavec s temi rečmi prav natanko soznanjen, ne bo nikoli vedil, kako z vsakim plemenom rastlin ravnati, — kako jalove drevesa oploditi, drevesa obsekavati in cepiti; še tolikanj manj bo bolne ozdraviti umel. Ni zadosti, le obstojne dela ali lastnosti rastlin poznati; umni kmetovavec mora tudi vediti, kakošna reja da je za rast vsakemu drevesu najbolj tečna in koristna, in v tem obstojí umnost doveršenega in izverstnega poljodelca.

Razločna plemenitev je tisto opravilo, po kterem se rastline, ki možko in žensko cvetje posebej zredé, plodijo, ako bi rastline različnega spola ena od druge tako deleč stale, da bi se same od sebe oploditi ne mogle. To delo je pri nekterih smokvah ali figah neogibljivo potrebno.

Rastline so mnogoverstnim boleznim podveržene. Nektere napadajo brez razločka vsako rastlino, in se občinske imenujejo. Druge škodovajo le enemu ali drugemu posameznemu plemenu, in te se zovejo posebne bolezni. Pa vse izvirajo iz enakih vzrokov, kakor živalske. Najhujše so tiste, ktere v zraku svoj začetek imajo. Teh jih boš najbolje obvaroval, če poskerbiš, da se rastline krepko in čversto obnašajo, obdelaje jih po vseh kmetijskih vodilih, kakor so jih umni kmetovavci upeljali, in jih je skušnja, najmodrejša učiteljca, poterdila. Bolezni imajo tolikanj večjo moč, kolikor šibkejša je napadena rastlina. To se vidi vsaki dan pri živali, in ravno taka se tudi rastlinam godí.

Ali ni to čudno?

Večkrat smo v „Novicah“ že nagovarjali, naj bi se nabirale sadne peške, in kmetijska družba je ponudila že tudi lepo plačilo za bokal jabelčnih in hruševih pèšk. In vendar jih ni skor nič dobila!

Sedaj ji piše ta in uni, naj mu pošlje sadnih pèšk, — ali kako bo poslala, ker sama nič nima in jih tudi nikjer dobiti ne more. Na Dunaji ali v kakem drugem vélikem mestu so že seménarji, ki prodajajo tudi sadne pèške, — ali se pa moremo zanesti, da bomo za dragi dnar pèšk sirovega (frišnega), popolnoma zrelega, zdravega in ne suhega, sparjenega, piškavega sadja dobili?

Od več stranî slišimo, da se napravljajo drevesnice, ali se pa skerbí tudi za nabéro dobrih pešk? Kdor si želí drevesnico (vertno šolo) napraviti in nima divjakov za njo, naj ob pravem času že skerbí za pèške, da se mu nazadnje ne bo taka godila, da bo imel prostor za drevesnico, semena pa nič.

Iz tega samega, da se težko dobí pri nas dosti in dobrih sadnih pešk pa tudi košic, se očitno vidi, kako zane-

marjena je bila nekdaj sadjoreja v naših krajih. Od roda do roda je šla ta nečimernost, da na nabiranje pešk nekdaj noben kmetišk gospodar, noben grajšak, noben učitelj po kmetih ni mislil — in zato je dan današnji tako težko, to nabiranje povsod vpeljati. Ko bi se bil kdo nekdaj s tem pečal, bi ga bili morebiti še zasmehovali, kakor so se norca delali iz prebivavcov Krajnskega mesta, da so dajali po svojih otrocih po cestah in ulicah gnoj pobirati, namesto da bi jih bili hvalili za pridne posnemovavce pervih kmetiških gospodarjev — Belgijanov. Dan današnji se nobeden več ne smeja ljudém, ki gnoj pobirajo po potih, — prav bi pa bilo, da bi tudi ob času zrelega sadja prav pogostoma nahajali mladíno pa tudi stare babice in dedce nabirajoče sadne peške.

Ker vémo, da žlahnejši ko je sad, slabeje in manj jedrate so njegove peške, tedaj manj pripravne za setev in rast, — in je tedaj dosti bolje peške iz pustega (toda zrelega) kakor iz žlahnega sadja sejati, se lahko dosti pešk in košic nabere. —

Prisilile so nas k temu spisu obile naročila, ki jih je kmetijska družba te dní od več straní dobila, pa jim vstreči ne more, ker sama nič nima.

Naj bi ne bile te verstice glas upijočega v pušavi za letošnje leto! Naj bi vsak po svoji poti naganjal ljudí, mlade in stare, da bi nabirali peške, ker mili Bog tudi pešk ni zato vstvaril, da bi jih le z nogami teptali. Z vsako poteptano dobro peško nam gré sadno drevesce v zgubo, ktero — pozneje cepljeno — bi nam donašalo dosti sadja.

Saj to naj pomislimo!

Še nekaj zastran našega slovnika.

V 22. listu „Novic“ sem željo izgovoril, naj bi se v slovenski del našega slovnika jemale imena gor, rek, dolin, oseb itd. Tukaj hočem nekoliko takošnih imen razložiti, da se vsak prepriča: koliki zaklad v njih tičí.

1. Prm, Prem, Prim, Primsko po Krajnskem, Koroškem in Štirskem zlo navadne poznamljevanja za ukne (špičaste) gore in bregove. Korenika je sansk. par, — odtod parvâ in parmâ, „mons“. Korenika par pomenuje: moleti, „hervorragen“. Po odpadlem končnem â dobivamo v slovenščini: parm, po metatezi pram, po oslabljenem glasniku prm, prem, prim, in iz teh priložno obliko: prmsk, premsk, primsk.

2. Tragasa, Tragesa, Tragisa, ime rečic na Štirskem in Koroškem ponemčenih v Tragöss, Tragessen itd; že v listinah od leta 980 najdemo: „St. Rupprecht an der Tragessen“, — blizo Velkovca. Korenika je tragaju, trogaju še v ruskem jeziku znana beseda v pomenu: gibam se, bežim, gotiški: thragjan, „currere“. Tragisa je že za Rimljanov znana bila, kakor pričuje rimski napis: „Divo Neptuno aquarum potenti ob inductum e TRAGISA flumen muris ejus accolae votum posuerunt libentissime merito“ (Duellius, in Excerpt. Genealog. str. 310.) Zavoljo sufiksa sa primeri: klobasa itd.

3. Grintovec, ime visoke gore, na verhu plešaste, litevski: grynas, „calvus“, primeri slov.: grintav, grintava glava.

4. Sôtla, ime rečice na Štirskem z vijugastim tokom, sansk.: çunth, „claudicare, hinken, krum gehen“. Sôtja = Soča, „der in Krümmungen fliessende Stromm“. Sôtsko, kraj v vijugastem dolu, menda: Santicum, ime rimske postaje, polatinčena oblika za Santsko, novejše: Sôtsko.

5. Skarbina, ime pustega kraja blizo Konjic, primeri gotiški: kara, Sorge, staro visokonemški: charag, novonemški: karg, izvirno: „vastus, desertus“, wüste, öde, sansk.: kara, „moeror“, slov. karmine, „Trauermahlzeit“, sansk.: karuna, „quaerebundus, flebilis“, hindostanski: kurhna, „lamentari“, primeri: Skarbantina, ime v napisih rimskih mest, ktero se dandanašnji velí: Oedenburg!!! Glasnik s je predskočil, kakor v gerškem μικρός in σμικρος.

6. Grapače, grepeče, ime vesi med pečinami; retiški: crap, tudi grip, Fels, slovenski: grapa in gropa, Fels, talijanski: greppo, Fels, g = k, zato Krapina, ime mesta med pečinami; primeri rimsko-slov. postajo Graviacae = Gravača, ker v = p, = Grapača, sansk.: gravâ, „Stein, Fels“.

7. Kober, kebel, na Kobanskem, imena bregov in bregovatih krajev na Štirskem, cimriški: cefin, basbretonski: kefen, kevn, Rücken, Bergrücken, bavarsko in koroško nemško: kofel, švedski: kuf, Rücken, Bergrücken.

8. Kragelj, ime gore na Pohorji, Kragelj, Krageljnik, ime kmeta na bregu stanuvajočega, primeri gotiški: haruc, anglosaks.: hearg, staronord.: hörg, „saxetum“.

9. Klek, ime gore pečovnate v hervatskem Primorji, primeri: irsko: cloch, gälsko: clach, Stein.

10. Kelvšek, Helvšek, ime brega in kmeta na pečovji stanuvajočega na Pohorji, primeri gotiško: halus, Fels, staronord.: hallz, lapis silex, cimriški: cellt, kornski: kellester, silex, latinski: calcus, diminutiv. calculus = lapillus, kterega so v urno metali; finiški: kaljo, laponski: kallo, rupes; primeri: Helvetia = Koroško, Felsenland.

11. Paneče, ves v mužnatem kraji blizo Laškega (Tüffer), serbski: panica, cisterna, panica, Sumpfvogel, gotiški: fani, Sumpf, staronordiški: fenn, Sumpf, sansk.: panka, Sumpf, primeri: Pančova, mesto zares v mužnatem kraji stoječe.

Iz teh drobtinic vidite dragi domorodci, koliko zakladov našega jezika tiči v topiških imenih. Živi jezik jih ne pozna več, in Keltomani večidel strežejo po teh besedah terdeči, da so to keltiške besede, akoravno so obče blago arjanskih (indogermaniških) jezikov.

Zato še enkrat: Ne zanemarjajmo lastnih in osebnih imen!

Davorin Terstenjak.

Véliki zbor zgodovinskega družtva v Ljubljani.

Letošnji véliki zbor krajnskega zgodovinskega družtva je bil 5. dan t. m. Snidilo se je z odborniki vred 29 družtvenikov. Njih eksc. gosp. deželni poglavar so bili po posebnih opravkih zaderžani, pa so po gosp. vodju naročili, naj zboru pové, da jim je prav žal, da ne morejo priti.

Gosp. baron Kodeli, družtvini vodja, je začel zbor z naznanilom važniših dogodb preteklega leta, iz kterega se je zvedilo, da se je število družtvenikov od 284 narastlo na 296; bukvarnica družbina se je pomnožila za 120 zvezkov in šteje sedaj 3900 zvezkov, starinskih pisem je na novo pridobila 18, penezov 74; — z 64 učenimi družbami zamenuje krajnsko družtvo svoje spise in stise; — vesel dokaz blagovoljnosti vis. ministerstva je to, da je dovolilo družtvu poštníne prosto dopisovanje.

Po končanim tem začetnim ogovoru je gosp. profesor in odbornik Janez Poklukar razložil dohodke in stroške preteklega leta in njih prevdarek za tekoče leto. Dohodki so v vsem skupej znesli 1203 fl. 45 kr., med kterimi je 717 fl. 30 kr. letnih doneskov, ki so jih odrajtali družtveniki. Stroškov je imelo družtvo 540 fl. 47 kr., in sicer za tiskarske reči 243 fl. 30 kr., za plačilo slovstvenih spisov 30 fl., na dolg dr. Klunovega arkiva 100 fl., 180 fl. pa za plačo družt. uradnika. Če se bo prav varčno gospodarilo, bi utegnilo konec leta kakih 260 fl. ostati, pa odbiti se bo moglo spet neiztirjanih 150 fl. na letnih doneskih.

Po tem je družtveni tajnik gosp. dr. E. Kosta razložil delavnost zgodovinskega družtva v preteklem letu in je v tem govoru posebno omenil enajstero mesečnih zborov in njih pomenke in pa obsežek družtvenega časopisa.

Dalje je govoril o diplomatárji, ki ga izdaja družtvo, in gledé na to, da manjka znanstveno uredjenega gradiva za to knigo, ktera je tako težavna, da potrebuje moža, kteri se samo ž njo pečati more, in gledé tudi na to, da je za družtveni časopis obilo blaga nakupičenega, je nasvetoval sledeče: 1) naj se začasno ustavi izdajanje „diplomatárja“, 2) zbor naj pooblasti vodstvo, da se tajniku pridruži odbor za nabero in izbero starinskih za diplomatár pripravnih pisem; 3) dnar, ki se bo pri začasno ustavljenem diplomatarji prihranil, naj se za razširjenje družtvenega časnika oberne. — Po kratkem pretresu so bili vsi ti predlogi enoglasno poterjeni.

Vodija višje c. k. colnije gosp. dr. H. Kosta je, nanašaje se na pičlo družtveno dnarnico, zboru nasvetoval, naj bi se že natisnjene starinske pisma vnovič ne natiskovale, ampak za vse take reči, ki jih je družtvo že nabralo ali jih bo še le nabralo v izvirnih spisih ali prepisih, naj se napravi kazavnik po izgledu tistega, ki ga za arkive marske na svetlo dajè vitez Klumecki. Ta kazavnik naj pové, kje je to ali uno pismo shranjeno ali morebiti tù ali tam že natisnjeno.

Gosp. fajmošter Elze je bil temu predlogu nasproti; to pa je sprožilo pretres na dvé strani: gosp. nasvetnika je podpiral gosp. družtveni tajnik, s gosp. Elze-tom pa so potegnili gosp. družtvini vodja, stolni prošt gosp. dr. Ladinig in c. k. staviteljski vodja gosp. Gintl; naposled pa je obveljal enoglasno poterjeni predlog gosp. prof. Konšeka, ki je nasvetoval: naj se konečni sklep o predlogu dr. H. Kosta-ta odloží do prihodnjega leta, ko bo gori omenjeni odbor zboru svoje mnenje razodel, kar se toliko lože brez škode zgodí, ker je ravno sklenjeno bilo, naj se izdajanje „diplomatarja“ začasno ustavi.

Potem je gosp. družtveni tajnik zboru priporočil: naj se „arkiv“ v ceni zniža in po 1 fl., družtvenikom pa in učencom po pol goldinarja vprihodnje prodaja, ker bo sicer družtvo za kakih 400 fl. v škodo prišlo. — Tudi ta predlog je bil enoglasno poterjen.

Vodja družtvini je bil spet baron Kodeli, tajnik dr. E. Kosta, odbornik pa vitez dr. E. Stökl enoglasno oklican. Za častne družbenike so bili pa izvoljeni Nj. eks. gosp. ministri: baron Bach, baron Bruk in vitez Toggenburg, svetovavec minist odséka žl. gosp. Haidinger na Dunaji, baron Aleks. Humboldt v Berolinu, — za dopisovajoče družbenike pa prof. Simoni in baron Rheden na Dunaji, gosp. Löwenthal v Terstu in fajmošter Orožen v Mozirji na Štajarskem.

Gosp. fajmošter Elze je brez določnega predloga grajal vodíla, kterih se derží tajnik pri vredovanji družtvenega časnika. V praznem pričkovanji, ktero se je na ta napad vnelo in ktero urediti si je gosp. predsednik brez vspeha prizadeval, je gosp. Elze-ta podpiral gosp. kustos Dežman in gosp. dr. Issleib. Enekrat je gosp. družtvini tajnik se vzdignil in rekel, „naj zbor razsodi: ali je zadovoljen z njegovim dosedanjim vredovanjem družtvenega časnika ali ne?“ pa nič ni opravil, — nazadnje je besedovanje konec vzelo, da ni bilo nobenega kruha iz te moke; ostalo je — kakor sta gosp. prof. Vončina in direktor Nečásek že poprej svetovala — pri starem, ker je véliki zbor, izvolivši gosp. dr. E. Kosta-ta za družtvenega tajnika, mu s tem zaupanje do njega in do njegovih vredniških vodíl očitno na znanje dal. —

H koncu se je bral še gosp. Hicingerjev spis, v kterem je veljavno overgel vse nasprotíla, ki so se unidan oglasile zoper njegovo razlago Mitratove jame v Černomlji.

Še nekteri znanstveni spisi so bili za razložbo pripravljeni, pa, ker je že prepozno bili, so bili odloženi za prihodnji mesečni zbor.

Národni običaji.

Nebéščanje.

Otročja igra iz škofjoloških hribov.

Najpoprej si otroci odrežejo vejičnato steblice ali ravno vejo, porežejo po njem za perst od stebla vse vejice do verha, ga ospičijo, v tla vtaknejo in pravijo: „to je nebeška lojtra“. Na to si napravijo, kolikor jih misli igrati, vsak svojo kljukico, in en klinček perst dolg, perst debel, pa ga razplatijo in povtaknejo vse svoje kljukice v tla. Kdor začne igrati, stisne platička skupaj, kakor sta rastla in ju verže v višek. Ako mu padeta oba belo zgoraj, obesi svojo kljukico na pervo vejico; ako je zmešano, ostane kakor je bilo; če mu pa oba černo padeta, z lubjem zgoraj, mora svojo kljukico na zemljo poleči; ako je pa že bil gori na vejicah, mora za eno stopnjo nazaj iti. Kteri pervi svojo kljukico na verh spravi, je angelj, ki dovoli drugim samim toliko časa igrati, dokler vsi na verh ne pridejo; potlej zaveže on nazadnje s kljukico pridšemu očí; obesi kljukice in platička na verh lojterce, jo potrese, da vse okoli doli pade, in on z zavezanimi očmí mora vse to lepo po tleh najti, pobrati, in vsakemu svojo kljukico dati. Ako se pomoti, se poberanje ponavlja, dokler vsega prav ne ugane. — Mislim, da ta igra ni bila brez nauka. J. V.

Ozir v stare čase.

Nekaj o basnoslovji starodavnih Slovanov.

Počasi se je izcimilo basnoslovje med paganskimi narodi in se je po redu izobražilo in na celo zjedinilo. To vidimo pri Grekih in Rimljanih. Od kraja še niso vseh teh domišlij imeli, kakor pozneje, in še le čez sto in sto let se je teh ljudstev od začetka zmešano basnoslovje razjasnilo.

Ravno taka se je pa tudi basnoslovju starih paganskih Slovanov godila. Res je basnoslovje tega velikega naroda dosti umno bilo. Pa škoda! mi še dosedaj le malo vémo od lastnega basnoslovja, ker si je še malokdo toliko prizadeval, da bi bil natanko preiskal znamenja malikov (molikov) starih Slovanov, naših preddedov. Na nemške zgodovinarje se ne smemo zanašati; oni nam nič pravega ne povejo. Še le pred malo leti se je pričela preiskava našega basnoslovja in se bo sčasoma ravno tako razjasnila kakor se je basnoslovje drugih omikanih narodov, ker vse to spada v zgodovino vsakega naroda. Mi do sedaj le to od tega vémo, kar se je v národnih pesmih, pravlicah, navadah in na malikovavskih kamnih ohranilo in našlo. Iz vsega tega pa se zvé, da niso Slovani tako veliki malikovavci bili, kakor na pr. Rimljani, Greki ali pa Egipčani, ampak da se je njih vera nekako judovski bližala. Slovani so sicer tudi le samo jedinega Boga za najvikšega spoznali, pa zraven še tudi mnogo drugih malikov imeli. Vendar je ta malikom skazovana čast le vikšemu Bogu veljala, ker vsi maliki so mu podložni bili. Da je to gola resnica, da je povsod po vsem Slovanskem misel v jedinega Boga navadna bila, to pričujejo stari zgodovinarji, pa tudi apostelji keršanske vere pri Slovanih. Tako pravi gerški zgodovinar Prokop, da Slovani enega samega Boga časté, začetnika groma in strele, in gospoda vseh stvarí. Tako tudi 300 let pozneje carigraški patrijarh Foti od rusovskih Slovanov pravi, da se njih vera sicer ne more gerško keršanstvo, pa tudi ne brezbožno paganstvo imenovati. In čeravno je še več takih prič, vendar nobena ne terdi, da je slovanska vera na jednega samega Boga kakor pri judih bila, ampak da je le tej veri blizo, in da se smé vera na Boga imenovati.

Vse to se pa smé tako razumeti: Starodavni Slovani so imeli enega samega Boga za najvikšega, zraven pa so še druge bogove in boginje priznavali, kteri pa so vsi vikšemu podložni bili. Ta vikši Bog se je po raznih krajih različno zval. Janko Vijanski.

Nekaj od beračev.

Mlad, pa grozno nadležen berač je na Ogerskem pogostoma v neko grajščino zahajal in vselej le po berlah (bergljah) prikoruncal, s celo oteklino in s cunjami poobezanimi nogami. Ni ga bilo drugač odpraviti spred dvora, kakor z obilim darom.

Nekega dné se podá mladi grajšak na lov. Razposlavši svoje pse po dragah čaka, da bi mu kaj izvohali in na strel prignali. Čaka in čaka, pa vse zastonj, ker ni ga bilo zdišati divjega repa. Naposled dolgega čakanja sit na uro pogleda; stekla je enajst. Oprezovaje še nekoliko, da bi vendar psi saj kakega zajčka prignali, začuti, da nekdo memo koračí, in med potom poje in žvižga. In glej jo prevrat! Kdo nek je? Navadni beračún. Naravnost v grad jo maha, berle na rami, zdravih, akoravno debelih in obezanih stopalov, in hitro jo koračí svoj pot naprej, brez vse skerbí, da ga pri stezi zad za drevom mladi grajšinski gospod izpod čêla svojega debelo gleda.

Ko psi vendar le prazni prizijajo, jo gospod domú nakrene, in pridši, že berača zunaj pred gradom na klopi sedeti in ostanjkov čakati najde. Odložé svoje lovsko orodje hlapce pokliče, jim skrivnost zastran beračúna razodene, in jim velí pripravljenim biti, ko jim bode zažvižgal.

Mladi gospod zdaj h beraču stopi in ga prijazno pobara: kako je to, da je tako cvetečega obraza mladeneč ohromil? Je že bolezen stara, in kako si jo je navlekel? Beračún dé, da ne pomne več, kdaj se mu je bolezen pričela in da je že od mladega tak revež. — Gospod dé: „Daj! pokaži mi svojo nabogljivost in rane; jez sem se zdravilstva učil, in sem ti morebiti pomagati v stanu, ker mlademu človeku se še večkrat pomagati more“. „O žlahni gospod! — dé beračún — ko bi vi moje rane vidili, bi ostermeli in težave bi vas opasti utegnile“. Gospod pravi: „Ti mi nič še tako ognjusnega in ostudnega pokazati ne moreš, da bi v bolnišnicah ne bil že stokrat vidil; le derzno pokaži svojo bolest, ker želim ti pomagati“.

Dolgo se je mladi plemenitnik z beračem prepiral, pa ni ga omečiti mogel, da bi mu bil rane pokazal. Že je sleparju pečeni gosjak zlo dišal, in rad bi jo bil iz praha pometel, — al prepozno je bilo, ker ga gospod ni več spred sebe pustil.

Naposled zažvižga, in hlapci prihité. Gospod jim ukaže popasti berača in mu vse cunje okrog nog odvezati. Ko perve cape odvežejo, se tudi privezano sirovo in že smerdljivo meso odvalí; pod mesom pa so bile suhe obeze povíte, in pod njimi vse zdrave noge, ker nosil je le na videz tako povite nogé, da se je dela ložej ogibal in usmiljene ljudí sleparil.

Gospod še popraša berača, zakaj to počenja in s takošno grozno pretvaro svet mami? Berač ne čerhne in ne vé odgovora dati. Gospod ukaže hlapcu po stol in palico stopiti, da beraču hale pomerijo in mu številko, ktera se mu spodobi, na dupno naložé.

Berač prejemši plačilo za svojo hudobo jo brez bergelj potegne, in ni ga bilo več za njim ne sledú ne tirú. —

Ker pa že od hlimb lenih in zanikernih beračev govorim, naj še iz verle „Sedmice“ eno prav zrelo le-sem postavim:

Nedavnej — pravi „Sedmica“ — je v Parizu se tale prav smešna zgodila: Nekega slepca (slepega berača) je lep psiček na privozi po mestu okrog vodil. In glej! nekemu porednemu fantalinu ta beračev psiček tako dopade, da se približa (češ, saj beračún ne vidi), privozo psu vzame in ga odnesti hoče. Berač pa v tem hipu spregledaje začne fanta tako s palico po herbtu arsati, da mu je vse veselje do psa izklestil, in jo je kričé pobegnil. Berač spet psičku privozo otveže, zameží kakor popred, in dalje tava. — Mislim, da Parižani to zvedši niso dolgo oprezovali, temu slepcu pomagati, da je spregledal.

Ko bi se beračúnom bolj na pete stopalo, bi marsikter svojega beračúnstva ne hlinil in se ne pretvarjal siromaka ali berača, ko bi lahko z delom svoj kruhek pošteno vžival. — Lenoba, lenoba, ne pa revšina je večidel vzrok beračúnstva! J. M.

Prislovice iz Liburnije.

Greh živega budí (vést), mertvega sudi. — Malinara promeniš, tata ne. — Koga je prositi, ni mu se groziti. — Kebast (z odsekanim repom) pes in šepast človek je huji od vraga. — Ugljen iz popela speče bolje, nego ki sveti (skrit sovražnik več škoduje). — Duga klobasa se rada prekine (dolge dela so redko dobre). — Suha streha ne kaplje (daj živini in ona bo tebi dala). — Ki mučí, ih devet ukrotí. — Svoje laze (prelaze) graditi. (dolge plačevati). J. V.

Novičar iz raznih krajev.

Kakor rodovinam (družinam) tistih zdravnikov, ki so v javni službi za kolero umerli, ravno tako se imajo vprihodnje po cesarskem sklepu tudi takim, kterih oče (zdravnik) je v službi za tifusom (legarjem ali vročinsko boleznijo) umerl, penzije darovati; rodovinam v taki službi umerlih strežnikov gré po ravno tem sklepu provizija, ktero ima ministerstvo notrajnih oprav določiti. — Iz Tersta v Milan se preselivši nadvojvoda Ferdinand Maks je ubogim teržaškega mesta 3000 fl. podaril. — Maršal Radecki si je Verono za svoje prihodnje prebivališče izvolil. — Iz Benetk se piše, da je tudi tam čedalje manj srebernih dvajsetíc, toliko več pa francozkih, sardinskih in rimskih cekinov. Pred dohodom Cesarjevim na Laško so v beneški dnarni kovnici več milijonov novih dvajsetic od leta 1856 nakovali, ki so jih Cesar za plačila izdali; al komaj so prišle svojega plačila vredne dvajsetice med ljudstvo, so jih ondašnji menjavci berž pokupili in jih poslali na ptuje, posebno na Sardinsko in Francozko, zamenjavši jih za ptuje manj vredne cekine. — Kakor pa so avstrijanske dvajsetice in avstrijanski cekini Sardincom ljubi in dragi, ravno tako pisano gledajo avstrijansko vlado in avstrijansko moč na Laškem, in poslednji čas je sovražtvo sardinskih časnikov do avstrijanske vlade tako do verha prikipélo, da bi se utegnila diplomatična zaveza med vladama popolnoma raztergati ali le na tanki nitki obviséti. — Ker se še zmiraj veliko kmetovavcov in drugih na Dunaj oglaša, da bi radi kaj v razstavo poslali, je odbor podaljšal čas napovedbe do konca tega mesca; potem pa se ne bo nič več vzelo. — 15. dan t. m. je bil černogorski knez Danílo pri cesarju Napoleonu. Turški poročnik si je na vso moč prizadeval ubraniti, da bi se to ne bilo zgodilo. Minister Valevski ga je peljal k cesarju. Ali je kaj opravil ali ne, se še ne vé; to pa je gotovo, da čisto prazna skor ne bo njegova pot v Pariz, ker francozka vlada si v tem dopada, celi svet jemati pod svoje krilo. — O pomanjkanji važnih političnih novíc naj povémo svojim bravcem nekaj od vremenskega prerokovanja za letošnje leto; saj je stara navada, da od vremena začnemo kramljati, kadar se nam nit zanimiviše konverzacije terga. Znan in zeló star lovec v zgornjem Valis-u prerokuje sledeče: Izperva ne bo spomlad prijazna, pozneje pa bo tako lepa, da že več let nismo take imeli; poletje bo zeló toplo, letina dobra; žita bo obilo, le nekterega sočivja ne bo; krompir ne bo gnjil, pa droban bo; vina ne bo obilo, pa bo dobro; čbelarji naj se posebno veselijo: toliko medú in voska že niso imeli od leta 1834; izmed sadja bojo posebno češnje, češplje (sljive) in vse kosično sadje dobro obrodilo; konopelj tako velikih že dolgo nismo doživeli; lan bo pa redek; gosenc in drugega merčesa bo čuda veliko po vertih; zato je treba tičem prizanašati; hudega vremena in ploh bo precéj, zato pa tudi povodinj, vendar bo to škodovalo le nekterim krajem. — Tako prerok. Bog daj, da bi ne bil slame jedel!

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.